

“İbadete, nihayetsiz melâike envâları, ruhaniyat ecnasları lâzımdır.” cümlesinin izahı nasıldır? İnsanlar küllî ubudiyet, zikir ve tefekkürde meleklerden daha ileri değil mi?

İlgili kısmı aynen nakledelim:

“Madem bu nihâyetsiz tezyinat, nihâyetsiz bir vazife-i tefekkür ve ubudiyet ister. Halbuki ins ve cin, şu nihâyetsiz vazifeye, şu hikmetli nezarete, şu vüs’atli ubudiyete karşı, milyondan ancak birisini yapabilir. Demek bu nihâyetsiz ve çok mütenevvi olan şu vezaif ve ibadete, nihâyetsiz melâike enva’ları, ruhanîyat ecnasları lâzımdır. ...”(1)

Burada, cinlerin ve insanların **“vazife-i tefekkür ve ubudiyet”**in milyondan ancak birisini yapabileceği ifade ediliyor. Arştan, levh-i mahfuzdan, âlem-i misalden, kürsiden, bütün sema tabakalarından, onlardaki bütün yıldızlardan, meleklerden, güneş sistemimizdeki bütün gezegenlerden, yerküremize kadar, dünyamızın da bütün denizlerine ve onlardaki sayısız balıklar âlemine, karalardaki milyonlarca tür canlıya, her bir canlının da organlarına, hücrelerine, farklı ruh dünyalarına varıncaya kadar bütün varlık âlemini ne hakkıyla bilmemiz, ne de tamamını birden görmemiz mümkün değil. Bunların her birisi ayrı bir ilâhî eser, farklı bir kudret mucizesi, ayrı bir güzellik ve ihsan meyvesi olduğundan; her birisi tefekkür, şükür, hamd, tesbih gibi ubudiyetleri isterler. Bu ise sonsuz denecek kadar çok meleklerle yerine getirilebilir.

Öte yandan bu varlıkların birbirinden farklılıkları da nihayetsiz melâike envainı ve ruhanîyet cinsini ister. **Üstadımızın buyurduğu gibi; bir yağmur tanesine müekkel olan melek, arşa müekkel melek cinsinden değildir.** Bu hakikati kendi varlığımızda bir derece tefekkür edelim. Bedenimizin tamamı bir tek eser gibi görünse de her bir organımız, her bir sistemimiz, hatta her bir hücremiz ayrı bir âlemdir. Bunların her biri için ayrı ilim dalları teşekkül etmiştir ve her birinde yüzlerce, binlerce doktor vazife görmektedir.

İnsan nevinin büyük kısmı imandan yoksun, batıl görüşlere takılmış yahut sadece nefsin arzuları peşine koşan dünyaperest, sefih ve ahlâksız kimselerdir. **Söz edilen ulvî görevleri yapacak olanlar ancak müminlerdir.** Onların da her birinin belli bir meşgalesi vardır. Ancak namazlarda ve tefekkürü derslerde bu ulvî hakikatler hatırlarına gelir. Zaten günlerinin bir kısmı da uykuyla geçmektedir.

İnsanın bu yaratılışı gösteriyor ki; vazifesi sadece ibadet, tesbih ve tefekkür olan bir başka varlık nevi olacaktır. **İşte o nuranî varlıklar meleklerdir.**

Kaldı ki yerküremiz ve içindeki bütün varlıklar; kâinat içinde bir nokta kadar küçük kalıyorlar. Henüz, ışığı dünyamıza ulaşmayan yıldızlar bulunduğu göre, bu akıl almaz derecede büyük sahadaki ilâhî icraatları temaşa ve tefekkür vazifesini ancak melekler görebilir.

Sorunun ikinci kısmına gelince:

İnsan ahsen-i takvimde yaratılmış olduğundan; mahiyeti itibariyle cinlerden de meleklerden de üstündür. Ancak, insan bu uçsuz bucaksız âlemi ve ondaki bütün varlıkları görmekten ve bilmekten mahrumdur. Zira insan sadece yeryüzünde yaşamakta, bütün bu âlemlerden çok uzak bulunmaktadır. Öte yandan, insanların da hepsi mümin ve mütefekkir değildirler. Olanların da yine birçok dünyevi meşgaleleri vardır, ibadet ve tefekküre ayıracakları zaman sınırlıdır. Bu hâl gösteriyor ki; bu nihayetsiz âlemin tefekkürü ve temaşası için **“nihayetsiz melaike envai”** lazımdır.

Bu vesileyle bir konuya da temas etmekte fayda vardır: **İnsanın mutlak manasıyla meleklerden üstün olması, her insanın her melekten üstün olduğu manasına gelmez.** Alimlerimiz bu konuda şöyle bir ölçü getirmişlerdir: İnsan nevi içinde belli bir manevî makamda bulunan bir insan, melek nevi içinde kendisine tekabül eden melekten üstündür. Askerlikten bir örnek verelim: İnsan nevi gibi meleklerin de neferleri, komutanları ve baş komutanları olduğunu düşünelim. **İnsanın neferi meleğin neferinden, insanın komutanı meleğin komutanından, insanın baş komutanı da meleğin baş komutanından üstündür.**

İşte bu misal gibi, insan nevindeki bir alim, melek nevinde kendisine tekabül eden alim melekten üstündür. İnsanların peygamberleri de meleklerin peygamberleri olan dört büyük melekten üstündür. **Yoksa, ami bir mümin Hz.Cebrail'den daha üstündür denilemez.**

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dokuzuncu Söz, Mukaddime.](#)